

Ylitarkastaja Janne Pitkänen
Ylitarkastaja Jussi Laanikari

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS METSÄHANHEN METSÄSTYKSEN KIELTÄMISESTÄ METSÄSTYSVUONNA 2016–2017

Pääasiallinen sisältö

Metsähanhen *Anser fabalis fabalis* -alalajin eli taigametsähanhen kanta osoittaa voimakasta vähenemistä. Suomessa pesivän metsähanhikannan suojelemiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin metsähanhen metsästys kokonaan vuoden määräajaksi.

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on tämän asetuksen avulla varmistaa, että metsähanhikantaa ei vaaranneta ja metsästyksen säätely noudattaa kestävästä käytön periaatetta, ottaen huomioon taigametsähanhen *Anser fabalis fabalis* Koillis- ja Luoteis-Euroopan populaation voimakkaan vähenemisen 1990-luvulta alkaen. Metsästyksen kieltämisellä määräajaksi on tarkoitus estää Suomen pesimäkantaan sekä Suomen kautta muuttavaan muuhun Luoteis- ja Koillis-Euroopan metsähanhikantaan kohdistuvaa metsästyspaine kannan vähenemisen pysäyttämiseksi ja kannan elvyttämiseksi.

Metsähanhen metsästys kiellettiin kokonaan vuonna 2014 ministeriön asetuksella (473/2014) ja sen jälkeen kieltoa on jatkettu edelleen vuonna 2015 asetuksella (789/2015). Metsästyskiellon jatkaminen on nopein ja tässä tilanteessa ainoa käytettävissä oleva keino pysäyttää kannan väheneminen. Metsästyskiellon jatkaminen on tarpeen, jotta ehditään tehdä kiireelliset metsästyksen kestävyysvarmistamiseksi tarvittavat toimenpiteet; saalisilmoitusvelvollisuuden säätäminen, metsästyksen säätelyn tarkentaminen, kannan laskentojen tehostaminen talvehtimisalueilla sekä Suomen pesimäalueiden selvittäminen ja poikastuoton arvioinnin tarkentaminen. Metsästyksen jatkamisen mahdollisuutta arvioitaisiin vuoden kuluttua, mutta ennen edellä mainittujen toimenpiteiden tekemistä metsästystä ei voitaisi sallia.

Asetuksella kiellettäisiin metsähanhen metsästys koko maassa 20.8.–31.12. välisenä aikana metsästysvuonna 2016–2017.

1 Nykytila

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästyksiä on harjoitettava kestävästä käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettyllä vuosittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 16 kohdassa on säädetty metsähanhen yleinen rauhoitusajaksi 1.1.–20.8. kello 12.00 saakka. Lisäksi metsästyslain 38 §:ssä on säädetty maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta kieltää tai rajoittaa metsästys tilapäisesti enintään kolmen vuoden määräajaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Metsähanhen metsästyksiä säätelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä *lintudirektiivi*. Metsähanhi *Anser fabalis* kuuluu lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin ja liitteen II A-osan lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon. Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästyksiä kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa A-osassa lueteltuja lajeja saa metsästyksiä koko yhteisön alueella. Jäsen-

valtioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen sääntelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopusoinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

Metsähanhi kuuluu Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehdyn sopimuksen (SopS 9/2000), jäljempänä *AEWA-sopimus*, piiriin. AEWA-sopimuksen liitteen 3 toimintasuunnitelman taulukossa 1 on erilliset suojeluluokitukset taigametsähanhen *Anser fabalis fabalis* ja tundrametsähanhen *Anser fabalis rossicus* populaatioille. AEWA-sopimusta muutettiin 5. osapuolikokouksessa 14.–18.5.2012 valtioneuvoston selvityksen E 38/2012 vp ja eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon MmVL 8/2012 vp kantojen mukaisesti siten, että taigametsähanhen Koillis- ja Luoteis-Euroopan populaation suojeluluokitus muutettiin A-sarakkeen 3c* -luokitukseen. Sarakkeen A lajien metsästys on kiellettyä, ellei luokitukseen ole liitetty poikkeuksen sallivaa asteriskia (*). Taigametsähanhen *Anser fabalis fabalis* populaation uudessa luokituksessa on Suomen aloitteesta asteriski, joten sen osalta voidaan sallia kestävä metsästys kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa, joka toteuttaa adaptiivista metsästyksen säätelyä. AEWA-sopimuksen päätös edellyttää kansainvälistä hoitosuunnitelmaa, jotta metsästys voidaan sallia. Suomi on kannattanut EU:n varauman asettamista muutoksen johdosta kunnes kansainvälinen hoitosuunnitelma on saatu laadittua. EU:n komissio on 11.6.2012 jättänyt taigametsähanhen suojeluluokituksen muutokseen varauman Euroopan unionin puolesta, koska EU:n komissio ei katsonut mahdolliseksi poistaa metsähanhea lintudirektiivin metsästettävien lajien liitteestä 90 päivän määräajan kuluessa osapuolikokouksen jälkeen. EU:n jättämä varauma merkitsee sitä, että EU:n lintudirektiivin mukaan metsähanhen metsästys voidaan toistaiseksi sallia. Sallittavan metsästyksen osalta olisi kuitenkin pystyttävä osoittamaan, että se on kestävä. Tasavallan presidentti on 20.7.2012 päättänyt, että Suomi jättää edellä mainittua taigametsähanhea koskevaa sopimuksen liitteen muutosta koskevan varauman sopimuksen X artiklan 6 kappaleen mukaisesti.

Suomi on ottanut aktiivisen roolin kansainvälisen hoitosuunnitelman valmistelemiseksi taigametsähanhelle AEWA-sopimuksen puitteissa. Kansainvälinen hoitosuunnitelma on hyväksytty AEWA:n 6. osapuolikokouksessa 9.-14.11.2015. Kansainvälisen hoitosuunnitelman toimeenpano erityisesti sopeutuvan metsästyksen säätelyn (engl. *adaptive harvest management, AHM*) järjestelmän käyttöönottamiseksi on kuitenkin vasta alkamassa toukokuussa 2016. Näin ollen uuden kansainvälisen hoitosuunnitelman edellyttämällä tavalla metsästystä ei vielä voida sallia metsästysvuonna 2016–2017.

Maa- ja metsätalousministeriö on 16.5.2012 käynnistänyt metsähanhikannan kansallisen hoitosuunnitelman valmistelun (HARE MMM011:00/2012). Maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on kieltää metsästys määräajaksi siihen saakka, kunnes kansallisessa metsähanhen hoitosuunnitelmassa linjatut kiireelliset metsästyksen kestävyuden varmistamiseksi välttämättömät toimenpiteet on saatu toteutettua. Luonnoksen mukaan metsästyksen keskeyttäminen on tarpeen, kunnes on toteutettu saalisilmoitusvelvollisuuden säätäminen, metsästyksen säätelyn tarkentaminen, kannan laskentojen tehostaminen talvehtimisalueilla sekä Suomen pesimäalueiden selvittäminen ja poikastuoton arvioinnin tarkentaminen.

Metsähanhen metsästysaikaa lyhennettiin ensimmäisen kerran vuonna 2010 tuolloin voimassa olleen lainsäädännön mukaisilla riistanhoitopiirien päätöksillä. Vuonna 2011 voimaan tullessa riistahallintouudistuksessa metsästyslain 38 §:n metsästyskiellon tai -rajoituksen asettamisen toimivalta siirrettiin maa- ja metsätalousministeriölle. Voimassa olevan metsästyslain 38 §:n 1 momentin mukaan, jos riistaeläinlajin kanta vaarantuu sen esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästys kieltää tai rajoittaa sitä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa rajataan alue, jolla kieltö tai rajoitus on voimassa. Kielto tai rajoitus voidaan antaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kielto tai rajoitus voi tulla voimaan aikaisintaan kahden viikon kuluttua asetuksen antamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista Suomen riistakeskusta sekä niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueella kieltö tai rajoitus koskee. Metsästyslain 38 §:n 2 momentin mukaan, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi, kieltö tai rajoitus tulee kumota ennen määräajan päättymistä.

Kielto tai rajoitus voidaan asettaa joustavasti ympäri vuoden kuitenkin niin, että maa- ja metsätalousministeriön asetus, jossa kielto tai rajoitus säädetään, on annettava viimeistään kahta viikkoa ennen kiellon tai rajoituksen alkamista. Kysymyksessä on siten erityisesti vuosittaisten kannanvaihteluiden perusteella tapahtuvan tilapäisen metsästyksen säätelyn mahdollistamiseksi säädetty toimivalta, jota korostaa toisaalta velvoite kumota kielto tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi. Käytännössä alueelliset rajaukset tulee toteuttaa selkeästi siten, ettei niiden alueellisesta ulottuvuudesta synny epäselvyyttä. Kysymyksessä ei siis ole mihinkään tiettyyn uhanalaisuusarviointiin sidottu toimivalta, vaan riistakantojen vuotuisen vaihtelun seurannan perusteella sovellettu toimivalta. Tältä osin aiempaa käytäntöä ei ole ollut tarkoitus muuttaa riistahallintouudistuksen yhteydessä.

Maa- ja metsätalousministeriö on aiemmin lyhentänyt metsähanhen metsästysaikaa vuosittaisilla ministeriön asetuksilla (941/2011, 455/2012 ja 571/2013). Metsähanhen metsästys kiellettiin kokonaan vuonna 2014 ministeriön asetuksella (473/2014). Kieltoa jatkettiin edelleen metsästysvuonna 2015–2016 ministeriön asetuksella (789/2015).

Suomessa pesivä metsähanhikanta kuuluu lähes kokonaisuudessaan taigametsähanhen populaatioon. Suomen pesimäkannan suuruudeksi on arvioitu vuonna 2010 noin 1 700–2 500 paria (Suomen lintuatlas 2010). Lintudirektiivin vuosien 2008–2012 raportissa kannan arvioitiin olevan 1 000–2 500 paria, ja kannan kehitysuunnan arvioitiin olevan vähenevä, mutta vähenemisen määrää ei pystytty arvioimaan, koska laskentaineistoa ei ole olemassa. Kysymyksessä on siis laskentatietoihin verrattuna tarkkuudeltaan heikko asiantuntija-arvio. Atlas-tietojen mukaan lajin levinneisyysalue on pienentynyt 22 % vuosien 1980–2010 välillä. Merkittävin osa kannan pesimäalueesta sijaitsee Pohjois-Venäjällä. Kyseisen kannan arvioidaan taantuneen 1990-luvun noin 100 000 linnusta vuoden 2009 julkaistun arvion noin 63 000 lintuun. Tämän lisäksi vuoden 2011 laskentojen perusteella esitetty arvio (40 000–45 000) viittaa siihen, että väheneminen on jatkunut. Tietoa ei ole siis siitä, onko talvehtimisalueen kannassa tapahtunut muutoksia edellisen vuoteen verrattuna. Tundrametsähanhen kanta sitä vastoin on ollut EU:n alueella talvehtivan kannan osalta kasvussa.

Viime vuosikymmenellä metsähanhia on metsästetty Suomessa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) saalistilaston mukaan keskimäärin 6 500 lintua vuodessa. Vuonna 2009 metsähanhisaalis oli 7 900 lintua. Vuonna 2010, jolloin metsästysaikaa lyhennettiin ensimmäisen kerran, saalis pieneni 5 100 lintuun. Edelleen vuonna 2011, jolloin metsästystä rajoitettiin ensimmäisen kerran maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, saalis pieneni 3 600 lintuun. Vuonna 2012 metsästystä rajoitettiin edellistä vuotta pidemmän aikaa eri osissa maata, mutta saalis nousi 3 900 lintuun. RKTL:n saalistilastointi on tällä hetkellä metsästyksen säätelyn kannalta liian epätarkkaa, eikä sen perusteella voida arvioida metsästyksen vaikutusta aluetasolla ja koko maan tasollakin vuoden 2012 saalistilaston vaihteluväli on hyvin suuri ($3\,900 \pm 2\,100$, eli vaihteluväli 1 800–6 000). Vuoden 2013 saalistilaston mukaan saalis oli koko maassa $3\,300 \pm 3\,000$ eli vaihteluväli oli edelleen erittäin suuri 300–6 300. Saalistilaston suuri vaihteluväli osoittaa myös tiedon suurta epätarkkuutta. Saalistilastoista ei ilmene metsästyksen kohdistumista taiga- ja tundrametsähanhien alalajien välillä.

Tutkimuksessa aiempien vuosien rengastusaineistojen perusteella tehdyt analyysit viittaavat siihen, että pesivän kannanosan säilyvyys oli heikkoa, joka vastaa muiden voimakkaasti metsästettyjen hanhilajien havaittua säilyvyystasoa. Kun saadut säilyvyysarvot ja arvioidut poikastuotot sijoitettiin matriisimalliin, vain erittäin korkea poikastuoton taso voi tuottaa kasvavan populaation kasvukertoimia. Erittäin hyviä poikastuottovuosia pitäisi olla jatkuvasti, jotta metsähanhipopulaatio pysyisi vakaana. Tämä on epärealistinen arvio nykyelinympäristöissä. Lisäksi aikuisten ja erityisesti vanhimman ikäluokan yksilöiden säilyvyydellä oli suurin vaikutus populaation kasvukertoimeen eli kannankehitykseen. Tämä tarkoittaa sitä, että teoriassa ja käytännössä kannankehitykseen pystytään vaikuttamaan tulokseksaasti kasvattamalla pesivien aikuisten säilyvyyttä. Keinoja tähän ovat metsästyksen säätely ja valikoiva metsästys.

Suomessa tapahtuva metsähanhien metsästys kohdistuu sekä kotimaan pesivään taigametsähanhikantaan että Pohjois-Venäjällä pesiviin taigametsähanhen ja tundrametsähanhen kantoihin. Eri kantojen lintujen alueellista ja ajallista esiintymistä metsähanhisaaliissa on yritetty selvittää syksyllä 2011 aloitetulla siipinäytekeraäyksellä. Vuosien 2010–2013 metsästyksen vapaaehtoisen siipinäytekeraäyksen tuloksena saadusta siipinäytteiden riittämättömästä määrästä johtuen ei metsästyksen kohdistumista eri alalajeihin ole toistaiseksi saatu kui-

tenkaan luotettavasti selvitettyä, joten varovaisuusperiaatteen mukaisesti voimakkaasti vähentyneen taigametsähanhen populaation vähenemisen pysäyttämiseksi on tarpeen estää kantaan kohdistuva metsästyspaine. Maa- ja metsätalousministeriö osoitti RKTL:lle rahoituksen metsähanhikannan metsästyskestävyyden selvittämiseen tutkimushankkeessa vuosina 2012–2013. Tutkimuksen tavoitteeksi asetettuja tietoja ei kuitenkaan monin osin ole saavutettu. Hankkeessa ei ole saatu kehitettyä tavoiteltua kannan seurantarjestelmää. Tutkimuksessa ei myöskään toistaiseksi ole saatu selvitettyä metsästyksen kestävyyden arvioimiseksi tarvittavaa tietoa siitä, kuinka metsästysverotuksen kohdistuminen jakaantuu taantuvan taigametsähanhipopulaation ja vakaan tundrametsähanhipopulaation välillä, sillä siipinäytteitä on saatu kerättyä varsin vähän.

Suomen riistakeskus on 7.4.2016 tekemässään esityksessä esittänyt että metsähanhen metsästys kiellettäisiin kokonaan suuressa osassa maata, mutta sen mukaan metsästys sallittaisiin 1.10.–31.12.2016 Kaakkois-Suomessa rajatulla alueella. Riistakeskus perustelee esitystään sillä, että alustavat tulokset viittaavat siihen, että riistakeskuksen esittämällä metsästysalueella on lokakuun puolella pääasiassa tundrametsähanhia. Lintuharrastajien havainnot viittaavat myös siihen. Näin ollen riistakeskuksen käsityksen mukaan metsästyksen aloittaminen lokakuun alussa ei aiheuttaisi suurta riskiä siihen, että taigametsähanhia joutuisi saaliiksi. Suomen riistakeskuksen esityksestä poiketen ministeriö katsoo kuitenkin, että käytettävissä olevien alustavien siipinäytekeräyksestä saatujen tulosten perusteella ei voida luotettavasti osoittaa, että metsästys voitaisiin luotettavasti kohdistaa ainoastaan tundrametsähanhiin. Siipinäytekeräyksen metsähanhen alalajeista saadun aineiston määrä (n=100) edustaa alle 1 % osuutta RKTL:n saalistilaston vuosien 2010–2013 yhteenlaskettuun saalismäärään nähden (15 900).

Koska Suomen vetovastuulla valmisteltua taigametsähanhen kansainvälistä hoitosuunnitelmaa ei ole tässä vaiheessa vielä toimeenpantu muuttoreitin valtioissa sen edellyttämän sopeutuvan metsästyksen säätelyn järjestelmän osalta, eikä kiireellisiä metsästyksen kestävyyden varmistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä, erityisesti saalisilmoitusvelvollisuuden säätämistä, metsästyksen säätelyn tarkentamista, kannan laskentojen tehostamista talvehtimisalueilla sekä Suomen pesimäalueiden selvittämistä ja poikastuoton arvioinnin tarkentamista ole vielä saatu valmiiksi, katsoo ministeriö, että varovaisuusperiaatetta on sovellettava niin, että metsähanhen metsästystä ei voida sallia lainkaan.

2 Metsästyksen kieltäminen metsästysvuonna 2016–2017

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin metsähanhen metsästys koko maassa metsästysvuonna 2016–2017. Asetuksella rajoitetaan metsästystä kunnes voidaan varmistaa metsähanhen metsästyksen harjoittaminen metsästyslaissa säädetyn kestävästä käytön periaatteen mukaisesti. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävästi vähentyneen taigametsähanhen kantaan kohdistuvaa metsästyspaine poistettaisiin määrääjäksi, kunnes kiireelliset metsästyksen kestävyyden varmistamiseksi välttämättömät toimenpiteet on saatu toteutettua ja Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusopimuksen (AEWA) osapuolikokouksessa marraskuussa 2015 hyväksytty kansainvälinen taigametsähanhen hoitosuunnitelma toimeenpantu sopeutuvan metsästyksen säätelyn osalta. Metsästyksen kiellon jatkaminen on tarpeen, jotta ehditään tehdä kiireelliset toimenpiteet; saalisilmoitusvelvollisuuden säätäminen, metsästyksen säätelyn tarkentaminen, kannan laskentojen tehostaminen talvehtimisalueilla sekä Suomen pesimäalueiden selvittäminen ja poikastuoton arvioinnin tarkentaminen. Maa- ja metsätalousministeriö on osoittanut vuodelle 2015 rahoituksen Suomen riistakeskuksen metsähanhen pesimäalueiden kartoitus -hankkeeseen, jonka tavoitteena on saada tarkempi tieto Suomen pesimäkannan tilanteesta. Muilta osin tarvittavissa toimenpiteissä ei ole vielä edistytty. Metsästyksen jatkamisen mahdollisuutta arvioitaisiin vuoden kuluttua, mutta ennen edellä mainittujen toimenpiteiden tekemistä metsästystä ei voitaisi sallia.

1 § Metsähanhen metsästys

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa kiellettäisiin metsähanhen metsästys 20.8.–31.12. välisenä aikana koko maassa. Siten metsähanhea ei voitaisi metsästää Suomessa lainkaan metsästysvuonna 2016–2017.

2 § Voimaantulo

Asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin asetus tulemaan voimaan elokuussa 2016 vuoden määräajaksi 31.7.2017 saakka.

3 Esityksen vaikutukset

Metsähanhen metsästys kiellettiin kokonaan metsästysvuonna 2014–2015 maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (473/2014). Kieltoa jatkettiin metsästysvuonna 2015–2016 edelleen metsätalousministeriön asetuksella (789/2015). Esitetty kiellon jatkaminen ei siten muuttaisi nykytilannetta, vaan jatkaisi vuonna 2014 aloitettua metsästyskieltoa entisellään. Metsästyskiellon jatkaminen on nopein ja tässä tilanteessa ainoa käytettävissä oleva keino pysäyttää kannan väheneminen. Metsästyskiellon jatkaminen on tarpeen, jotta ehditään tehdä kiireelliset metsästyksen kestävyuden varmistamiseksi tarvittavat toimenpiteet; saalisilmoitusvelvollisuuden säätäminen, metsästyksen säätelyn tarkentaminen, kannan laskentojen tehostaminen talvehtimisalueilla sekä Suomen pesimäalueiden selvittäminen ja poikastuoton arvioinnin tarkentaminen.

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa säädettävä metsästyksen kiello estää metsähanhen metsästyksen koko maassa täysin. Esityksen arvioidaan vähentävän merkittävästi Suomessa pesivän metsähanhikannan kuolleisuutta ja siten estävän kannan taantumisen jatkumisen. Toimenpide kasvattaa todennäköisyyttä, että kannan kehitys kääntyy kasvuun. Vaikutusten tarkemman arvioinnin ongelmana ovat toistaiseksi puutteelliset tiedot pesimäalueen kannan kehityksestä, talvehtimisalueilla tehtävistä koko esiintymisalueen populaation laskennoista, metsästyssaaliista sekä aiempien vuosien metsästyksen kohdistumisesta taiga- ja tundrametsähanhien alalajien välillä, joita asioita selvitetään tutkimuksen keinoin.

Asetus estäisi metsähanhien metsästyksen, joka on Pohjois-Suomen pesimäalueilla perinteinen, vaativa ja arvostettu metsästysmuoto. RKTL:n vuoden 2013 saalistilaston mukaan metsähanhia sai saaliiksi $1\,200 \pm 600$ metsästäjää (vaihteluväli 600–1 800), eli noin 1 % kaikista pienriistaa saaliiksi saaneista metsästäjistä. Metsähanhen metsästyksen kiello on otettava huomioon myös alueilla, joilla metsästetään runsaasti muita hanhilajeja, jolloin muiden hanhien pyyntitapahtumissa on kiinnitettävä erityistä huomiota lajien tunnistukseen.

4 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi metsähanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuonna 2016–2017. Suomen riistakeskus on tehnyt ministeriölle 7.4.2016 esityksen metsähanhen metsästyksen kieltämisestä vain osassa maata. Ministeriö katsoo kuitenkin, että tässä vaiheessa, kun kansainvälistä hoitosuunnitelmaa ei ole vielä sopeutuvan metsästyksen säätelyn osalta toimeenpantu, eikä kansallisia metsästyksen kestävyuden varmistavia toimia ole vielä toteutettu, ei ole edellytyksiä sallia metsästystä edes osassa maata, koska sen kohdistumista pelkästään tundra-metsähanhiin ei voitaisi käytettävissä olevien tietojen perusteella vielä riittävällä varmuudella varmistaa eikä jälkikäteen todentaa ilman saalisilmoitusvelvollisuutta.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, MMM/ruokaosasto, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, BirdLife Suomi ry, Suomen Metsästäjäliitto ry, Natur och Miljö r.f.

Lausunnoissa todettiin seuraavaa:

Suomen riistakeskus on tehnyt 7.4.2016 perustellun esityksen maa- ja metsätalousministeriölle metsähanhen metsästyksen rajoittamiseksi. Esityksessä metsähanhi olisi rauhoitettuna koko maassa lukuun ottamatta pientä aluetta Kaakkois-Suomessa, jossa metsästys sallittaisiin 1.10.2016–31.12.2016. Esityksen mukaan metsästys kohdistuisi tundrametsähanheen ja taigametsähanhisaalis olisi merkityksetöntä. Ministeriön asetus-

luonnoksessa metsähanhi olisi kuitenkin rauhoitettuna koko maassa metsästysvuonna 2016–2017. Riistakeskuksen tekemän esityksen jälkeen ei ole tullut esille mitään uutta tietoa, joka antaisi aihetta muuttaa riistakeskuksen esitystä.

Luonnonvarakeskus (Luke) katsoo, että tässä vaiheessa, kun hoitosuunnitelman toteutus on vasta käynnistysvaiheessa eikä kansallisen metsästyksen kestävyuden varmistustoimia ole vielä tehty, esitys metsästyskiellon jatkamiseksi on perusteltu.

YM toteaa, että metsästyskiellon jatkaminen metsähanhikannan tämän hetkinen tila ja kehityssuunta huomioiden on perusteltua.

Metsähallitus näkee nykytilanteessa metsähanhen metsästyksen kieltämisen jatkamisen perusteltuna, koska metsähanhen metsästyksen kestävyyyden varmistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä ja kansainvälisen hoitosuunnitelman toimenpiteitä ei ole vielä saatu toteutettua. Metsästyskiellon jatkaminen nähdään tarpeellisena, koska Suomessa pesivän taigametsähanhikannan kanta on osoittanut voimakasta vähenemistä, eikä metsästyksen kestävyyyden varmistamiseksi jo vuonna 2014 tehdyn metsästyskiellon yhteydessä kiireellisiksi todettuja toimenpiteitä ole saatu vieläkään toteutettua. Näitä toimenpiteitä ovat: saalisilmoitusvelvollisuuden säätäminen, metsästyksen säätelyn tarkentaminen, metsähanhikannan laskentojen tehostaminen talvehtimisalueilla sekä Suomen pesimäalueiden selvittäminen ja poikastuotannon arvioinnin tarkentaminen. Metsähallitus kiirehtiikin metsähanhen metsästyksen kestävyyyden varmistamiseksi tarvittavien toimenpiteiden pikaista toteuttamista, jotta metsähanhen metsästys voidaan jatkossa sallia metsähanhikantaa vaarantamatta. Metsähallitus osoittaa huolensa siitä, ettei RKTL:n tutkimushanke metsähanhikannan metsästyskestävyyden selvittämiseksi, jolle Maa- ja metsätalousministeriö osoitti rahoitusta RKTL:lle vuosina 2012–2013, saavuttanut sille asetettuja tavoitteita. Asetusluonnoksen muistiossa on lisäksi mainittu Maa- ja metsätalousministeriön osoittaneen rahoitusta myös Suomen Riistakeskukselle vuonna 2015 metsähanhen pesimäalueiden kartoitus-hankkeeseen, jonka tavoitteena on saada tarkempi tieto Suomen pesimäkannan tilanteesta. Muistiossa ei kuitenkaan kerrota, onko metsähanhen pesimäkannan kartoituksessa lainkaan edistytty. Metsähallitus näkeekin tärkeänä, että Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii näiden metsähanhen metsästyksen palauttamista edellyttävien toimenpiteiden loppuunsaattamisesta niin, että metsähanhen kestävä metsästystä ja siihen liittyvää perinteistä pyyntikulttuuria voidaan taas monen vuoden tauon jälkeen jatkaa vuonna 2017. Metsähallitus näkee tärkeänä, että metsähanhen metsästyksen aikana taas mahdollistuessa saadaan myös saalistilastoja samalla kehitettyä huomattavasti nykyistä tarkemmaksi esim. säätämällä hanhen metsästäjille saalisilmoitusvelvoitus Omariista -palvelun kautta. Metsähallitus näkee viime vuonna aikaansaadun metsähanhen kansainvälisen hoitosuunnitelman erittäin hyvänä ja tarpeellisena edistysaskeleena, ja antaa tunnustusta Suomen aktiiviselle roolille sen valmistelussa. Kansainvälisen hoitosuunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseen olisi nyt suunnattava riittävästi resursseja, jotta metsähanhen metsästys voidaan jatkossa sallia hoitosuunnitelman edellyttämällä tavalla. Kansainvälistä yhteistyötä metsähanhen kansainvälisessä hoitosuunnitelmassa osallisena olevien maiden välillä on edelleen syytä tiivistää, ja tässä Suomella tulee jatkossakin olla aktiivinen rooli. Metsähallitus tuo edelleen esille metsähanhen kansallisessa hoitosuunnitelmassa mainittujen metsähanhen elinympäristöjen kunnostamiseen ja luonnontilaisten pesimäsoiden säilyttämisen tärkeyden metsähanhikannan hoidossa. Metsähallitus on valtion suojelualueilla ennallistanut jo yli 20 000 ha soita ja lisäksi talousmetsien alueella yli 3 500 ha soita, suurelta osin myös metsähanhen elinympäristöiksi soveltuvia alueita. Metsähallituksessa nähdään tärkeänä, että metsähanhen elinympäristöjen ennallistamiseen ja suunnitteluun luodaan myös yksityisten ja yhtiöiden toimintaan soveltuva malli, ja että ennallistamistoimia osattaisiin kunnostusojitus tai metsäsuunnittelun yhteydessä kohdentaa entistä paremmin myös metsähanhen pesimä-alueiksi soveltuviin kohteisiin.

Suomen Metsästäjäliitto ry on esittänyt nyt useana vuonna peräkkäin, että saaliskiintiö tulee ottaa metsähanhen osalta kokeiluun. Tulevana syksynä ministeriöllä on hieno mahdollisuus toteuttaa kokeilu juuri Kaakkois-Suomen alueella aikana. Myös lintuharrastajat ovat tukeneet näkemystä, että tuolla alueella on silloin pääosin tundrametsähanhia, joiden kanta ei ole vaarantunut millään lailla. Tästä huolimatta edelleen ministeriö perustelee metsähanhen metsästyksen kieltämistä sillä, että ehditään käyttöönottaa kiireelliset toimenpiteet; saalisilmoitusvelvollisuuden säätäminen, metsästyksen säätelyn tarkentaminen, kannan laskentojen tehostaminen sekä Suomen pesimäkannan selvittäminen ja poikastuoton arvioinnin tarkentaminen. Toi-

met on aloitettava viivyttämättä. Kansainvälisen hoitosuunnitelman toimeenpanossa varsinkin sopeutuvan metsästyssääntelyn käyttöönottamiseksi on huolehdittava kansallisista eduistamme. Suomen neuvottelijoiden on aktiivisesti varmistettava suomalaisten metsästäjien metsästysmahdollisuudet. Maakohtaisia kiintiökusteluja käytessä on suomalaiset sidosryhmät otettava laajasti mukaan. Metsähanhen pyynnin nykyisenkaltaisen täyskielto syrjäyttää metsästäjät ja heidän mahdollisuuden osallistua näytteiden keruuseen. Suomen Metsästäjäliitto ei hyväksy heidän vastuullisuutensa vähättelyä kannan säätelijänä.

MTK:lla ei ole huomauttamista esitykseen.

Luonnonsuojeluliitto pitää esityksiä hyvänä ja kannatettavana. Metsähanhen rauhoitus pitäisi kuitenkin antaa toistaiseksi ja lopettaa vasta sitten, kun tutkimukset ovat osoittaneet kannan elpyneen. Metsähanhen osalla tarvitaan myös elinympäristöjen kunnostusta ja soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamista.

WWF Suomi katsoo, että MMM:n esittämä metsähanhen metsästyskiellon jatkaminen on hyvin perusteltu, lämpimästi kannatettava ja ainoa oikea ratkaisu nykyisessä tilanteessa. Lisäksi WWF esittää, että vaarantuneen metsähanhen metsästys kielletään toistaiseksi, ja sen jatkamisen mahdollisuutta arvioidaan esimerkiksi kolmen vuoden välein kannan seurannan ja kannanhoitosuunnitelman tavoitteiden pohjalta.

BirdLife Suomi kannattaa asetuksia ministeriön esittämässä muodossa ja kiittää ministeriötä asiantuntevista ja hyvin tehdyistä perustelumuuksista. On erittäin tärkeää, että Suomi toimii metsästysasioissa esimerkillisesti edistäen kestävästä hyödyntämisestä ja on valmis rajoittamaan metsästystä silloin, kun se on tarpeen. Näin Suomi pystyy toimimaan uskottavasti vastuullisena toimijana vesilintujen muuttoreittitason kannanhoidon edistämiseksi Euroopassa. Metsähanhen metsästyksestä on edelleen tärkeä pidättäytyä. Hajanaisten tietojen mukaan metsästyskielto on Pohjois-Suomessa toiminut ja metsähanhikannassa on ollut havaittavissa pienen kasvua. On tärkeää, että metsästyksestä pidättäydytään pesimälevinneysalueella riittävän pitkään, jotta kantaan rekrytoituu omaa poikastuottoa ja tätä kautta luodaan mahdollisuudet kannan pidempiaikaiselle vahvistumiselle. Metsästykseltä on tärkeää pidättäytyä koko maassa, koska osa Suomessa pesinnän aloittaneista vanhoista metsähanhista muuttaa Kaakkois-Suomen kautta, ja koska metsähanhien levähdysaikainen esiintyminen on viime vuosina muuttunut huomattavasti, eikä ole vakiintunut. Tulevaisuudessa, jos metsähanhikannan voidaan elinkelpoisuusanalyysien perusteella osoittaa kestävä rajoitettua metsästystä, on kiintiöjärjestelmällä sekä muin keinoin varmistettava, ettei kantaa yliveroteta ja positiivista kannankehitystä katkaista.

Luonnonsuojeluliitto Tapiola pitää erinomaisena metsähanhen metsästyksen kieltämistä metsästysvuonna 2016–2017. Taigametsähanhi (*Anser fabalis fabalis*) on edelleen voimakkaasti taantunut ja metsästyskieltoa on syytä jatkaa. Metsästystä ei tule kuitenkaan sallia ennen kuin hanhikanta on elpymässä ja kestää metsästyksen, joten määräaikana vuoden metsästyskielto on esityksenä täysin riittämätön. Rauhoitus tulee olla toistaiseksi ja kannan elpymistä on seurattava tarkasti. Taigametsähanhen syysmuutolla ei ole selvää reittiä, vaan muutto tapahtuu laajana rintamana halki Suomen, koskien siis myös Itä-Suomea, joten Suomen riistakeskuksen esitys hanhikannalle haitallisesta metsästyskiintiöstä Kaakkois-Suomessa tulee jättää huomiotta.

Suomen riistakeskus järjesti riistanhoitoyhdistysten kuulemista varten internetkyselyn, jonka kautta riistanhoitoyhdistykset voivat antaa lausuntonsa sähköisesti koskien metsästyslain 38 §:n nojalla annettavaa metsästyksen kieltämistä. Internet-kyselyn kautta lausuntopyyntöön vastasi 35 riistanhoitoyhdistystä ja sen lisäksi suoraan ministeriölle lausuntonsa toimitti kolme riistanhoitoyhdistystä, eli yhteensä lausuntopyyntöön vastasi 38 riistanhoitoyhdistystä. Riistanhoitoyhdistyksistä 29 kannatti esitystä tai ei vastustanut asetuseronnosta, mutta esitti muita huomioita asiasta. Riistanhoitoyhdistyksistä 9 vastusti asetusta tai esitti metsästystä sallittavaksi osittain: Joutsenon, Nummi-Pusulän, Jurvan, Limingan, Pelkosenniemen, Lappajärven-Vimpelin, Hausjärven-Riihimäen ja Janakkalan riistanhoitoyhdistykset.

5 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.8.2016.